

SUUNNISTUSLIITON REILUN KILPAILUN OHJELMA

Suomen Suunnistusliitto

2023

Suomen Suunnistusliitto

Sisällysluettelo

SUUNNISTUSLIITON REILUN KILPAILUN OHJELMA	3
1. JOHDANTO / ARVOPERUSTA	3
2. KILPAILUMANIPULAATIO JA EPÄREILU TAITOETU SUUNNISTUKSESSA	4
3. TAVOITTEET	4
4. SUUNNISTUSLIITON KILPAILUMANIPULAATION TORJUNTA JA EPÄREILUA TAITOETUA EHKÄISEVÄ TOIMINTA	5
4.1. Lajisäännöt ja reilu peli	5
4.2. Sopimukset ja sitoumukset	5
4.3. Koulutus	6
4.3.1. Huippu-urheilijat ja huipulle pyrkivät nuoret urheilijat	6
4.3.2. Ohjaaja- ja valmentajakoulutus	7
4.3.3. Ratamestari- ja valvojakoulutus	7
4.3.4. Muut kohderyhmät	7
4.4. Viestintä	7
4.4.1. Kriisiviestintä	7
4.5. Kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvät toimenpiteet	8
4.5.1. Kilpailuvalvonta	8
4.5.2. Vedonlyönti suunnistuksessa	9
4.5.3. Sääntörikkomusten käsittely	9
4.6. Seuranta ja vastuuhenkilöt.....	9
4.6.1. Hallitus ja toimitusjohtaja.....	9
4.6.3. Huippu-urheilu	9
4.6.6. Nuorisourheilu.....	10
4.6.7. Viestintä.....	10
4.6.8. Sääntöryhmä	11

SUUNNISTUSLIITON REILUN KILPAILUN OHJELMA

1. JOHDANTO / ARVOPERUSTA

Kilpailumanipulaatiolla tarkoitetaan vilpillistä vaikuttamista kilpailun kulkuun tai lopputulokseen ja se voidaan jakaa urheilu- ja vedonlyöntiperusteiseen manipulaatioon. Kilpailumanipulaatio ilmenee eri lajeissa eri tavoin. Tavoitteena voi olla esimerkiksi taloudellisen hyödyn saaminen tai halutun tittelin saavuttaminen. Kilpailumanipulaatiota voi tapahtua missä tahansa lajissa ja millä tahansa tasolla, se ei ole vain huippu-urheiluun liittyvä riski. Sen seuraukset vaikuttavat urheilun perusarvoihin kuten ennakoimattomuuteen ja reiluun peliin. Kilpailumanipulaatio vaikuttaa kielteisesti urheilun perusarvoihin, uskottavuuteen, maineeseen ja talouteen.

Euroopan neuvosto laati vuonna 2014 urheilukilpailujen manipuloinnista yleissopimuksen, jonka tarkoituksena on estää urheilukilpailuiden manipulointi urheilun rehellisyyden ja etiikan suojelemiseksi urheilun itsemääräämisoikeuden periaatteiden mukaisesti. Sopimuksen määritelmän mukaan kilpailumanipulaatiolla tarkoitetaan ”tarkoituksellista järjestelyä, toimenpidettä tai laiminlyöntiä, jolla pyritään vaikuttamaan urheilukilpailun lopputulokseen tai kulkuun poistamalla osittain tai kokonaan urheilukilpailun luonteeseen kuuluvaa ennakoimattomuutta siten, että sillä saavutetaan oikeudetonta etua itselle tai muille”. Kilpailumanipulaation piiriin luetaan myös urheilijalla tai urheilutoimijalla olevan sisäpiiritiedon jakaminen ulkopuolisille. Sisäpiiritiedolla tarkoitetaan tietoa, joka ei ole seuran/joukkueen ulkopuolisten tiedossa. Tällaista tietoa voivat olla esimerkiksi urheilijoiden terveydentilat ja kilpailutaktikat. Keskeistä kilpailumanipulaation torjunnassa on sen tunnistaminen ja ymmärtäminen.

SUEK laati vuonna 2021 yhdessä pilottijärjestöjen kanssa urheilujärjestöjen Reilun kilpailun ohjelmille kriteeristöt, joissa määritellään puitteet urheilujärjestöjen kilpailumanipulaation torjuntaohjelmille. Kriteeristön tarkoitus on auttaa urheilujärjestöjä huolehtimaan omasta vastuustaan kilpailumanipulaatioilmiön poistamiseksi sekä omasta lajista että koko urheilusta. Kriteeristössä huomioidaan kansallisten ja kansainvälisten sopimusten sisältämät velvoitteet urheilujärjestöille, ja siihen on kerätty kaikki ne asiat, joihin eri säännöstöissä ja sopimuksissa viitataan sekä kilpailumanipulaation että antidopingin osalta. Kilpailumanipulaatio-ohjelmien kriteeristö pohjautuu vuonna 2021 laadittuun Kilpailumanipulaation kansalliseen tilannekuvaan.

Suunnistusliiton *Reilun kilpailun ohjelma* on laadittu SUEKin kriteeristön, suunnistuksen valmennusryhmille 2020 tehdyn kyselyn ja huhtikuussa 2022 tehdyn lajikohtaisen tilannekuvan pohjalta. Ohjelma on osa liiton vastuullisuusohjelmaa ja eettisiä reitinvalintoja, jotka perustuvat urheiluyhteisön yhteisiin reilun pelin ihanteisiin ja eettisiin periaatteisiin. Suunnistusliiton tavoitteena on ylläpitää keskinäiseen kunnioitukseen, yhdenvertaisuuteen sekä rehelliseen liikuntaan ja urheiluun perustuvaa lajikulttuuria.

Reilun kilpailun ohjelma huomioidaan liiton kulloisessakin strategiassa. Suunnistuksen vuosien 2021–2025 strategia hyväksyttiin 14.11.2020. Strategian arvoissa on tuotu esiin yhdenvertaisuus: *”Suunnistamme yhdessä, jotta suunnistus on menestyvä, houkutteleva, näkyvä, arvostettu ja kaikille sopiva urheilulaji. Jokaisen suunnistajan ja seuran toimintaa ohjaa rehellisyys, luonnon ja ympäristön kunnioittaminen sekä yhdenvertaisuus. Yhdessä toimien voimme olla maailman paras suunnistusmaa monella tapaa/mittareilla 2025.”* Strategiassa tavoitellaan toimeenpanoa, jossa seurat miettivät omasta näkökulmasta suunnistuksen strategiaa omaan toimintaansa. Tavoite on, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tulevat entistä vahvemmin seurojen toimintaan myös tätä kautta.

Linkit:

- [Reilun kilpailun ohjelmien kriteeristö](#), SUEK 2021 (pdf)
- [Reilu peli – urheiluyhteisön eettiset periaatteet](#), Olympiakomitea 2021 (pdf)

2. KILPAILUMANIPULAATIO JA EPÄREILU TAITOETU SUUNNISTUKSESSA

Suunnistukseen kilpailulajina liittyy paljon reilun pelin elementtejä, joissa kilpailun kulkuun ja lopputulokseen on mahdollista vaikuttaa vilpillisesti. Perusajatuksena suunnistuksessa on, että kohteesta toiseen edetään itse valittua reittiä ennalta tuntemattomassa maastossa (vrt. ruotsalainen slogan: *Självvald väg i okänd mark*). Jotta reilu kilpailu voisi toteutua, maastoon, karttaan ja rataan liittyvät tiedot voivat olla ennen kilpailua vain harvojen vastuuhenkilöiden käsissä ja niihin liittyvää salassapitoa ja toimenpiteitä on säännelty mm. lajisäännöissä, kilpailuohjeissa ja erinäisissä sopimuksissa. Koska kilpailujen toimihenkilöt ratamestareita, valvojia ja kilpailunjohtajia myöten ovat lähes poikkeuksetta laji-ihmisiä, joilla on kytköksiä urheilijoihin ja kilpailijoihin, perustuu oleellisten tietojen salassa pysyminen viime kädessä toimijoiden väliseen luottamukseen. Sama pätee lajisääntöjen noudattamiseen, sillä kaikkia lajisääntörikkkeitä ei kyetä valvomaan.

SUEKin 2021 julkaiseman tilannekuvan mukaan kilpailumanipulaation riski suunnistuksessa on matala. Lajissa ei ole tullut ilmi merkittäviä kilpailumanipulaatiotapauksia ja vedonlyönnin määrä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti on vähäistä. Suomalaisiin suunnistusseuroihin ei liity myöskään merkittäviä yksityisiä tai kansainvälisiä omistuksia tai epämääräisiä sponsoritahoja. Tietoon ei ole tullut epäilyksiä siitä, että suunnistusta käytettäisiin hyväksi rikollisessa toiminnassa. Suunnistusliiton keväällä 2022 tekemän oman tilannekuvan perusteella laji ei ole erityisen altis kilpailumanipulaatiolle, mutta yksittäisten toimijoiden mahdollisuus syyllistyä siihen on mahdollinen. Teemaan liittyvä koulutus on jatkossa tärkeää, minkä lisäksi kilpailumanipulaatio ja sen estämiseen liittyvät toimintamallit on kirjattava lajisääntöihin ja ohjelmaan selkeästi.

Lajiin liittyviin esimerkkitapauksiin voi perehtyä mm. alla olevien dokumenttien välityksellä.

Linkit:

- [Kilpailumanipulaation tilannekuva suunnistuksessa](#), SSL 2022 (pdf)
- [Kilpailumanipulaation kansallinen tilannekuva](#), SUEK 2021 (pdf)
- [Fair play survey results](#), IOF 2020 (pdf)
- [Unfair skill advantage can be competition manipulation](#), Väänänen Urpo 2020 (pdf)
- [Epäreilu taitoetu ja kilpailumanipulaatio -kysely suunnistuksen valmennusryhmille](#), SSL 6/2020

3. TAVOITTEET

Suunnistusliiton reilun kilpailun ohjelman tavoitteena on:

- sitouttaa liiton ja sen seurojen toiminnassa mukana olevat henkilöt ohjelmaan ja määritellä heidän vastuualueensa ja tehtävänsä kilpailumanipulaation torjuntaan liittyen
- lisätä koulutuksen ja avoimen viestinnän myötä eri kohderyhmien tietoisuutta kilpailumanipulaatiosta ja sitä kautta antaa valmiuksia ilmiön tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen
- kasvattaa valmiutta tehdä eettisesti kestäviä valintoja urheilussa aina lasten ja nuorten liikunnasta lähtien
- tehdä yhteistyötä kilpailumanipulaatiota torjuvien tahojen (mm. SUEK, IOF) kanssa
- vaikuttaa lajin kehitykseen sekä kansallisesti että kansainvälisesti
- taata lajin harrastajille yhdenvertaiset mahdollisuudet reiluun kilpailuun

4. SUUNNISTUSLIITON KILPAILUMANIPULAATION TORJUNTA JA EPÄREILUA TAI TOETUA EHKÄISEVÄ TOIMINTA

Suunnistusliiton yhteistyö Suomen urheilun eettisen keskuksen (SUEK) kanssa on avointa ja tiivistä. Liitto informoi SUEKia mahdollisista kilpailumanipulaatioepäilyistä tai -rikkomuksista.

Suunnistusliiton säännöissä sitoudutaan kilpailumanipulaation torjuntaan ja tässä ohjelmassa linjatut toimenpiteet kirjataan vuotuisen toimintasuunnitelmaan. Ohjelman toteutumista arvioidaan vuosittain ja kirjataan tehdyt toimenpiteet vuosikertomukseen.

Reilun kilpailun ohjelma on tarkoitettu suunnistusurheilun parissa toimivien henkilöiden käyttöön. Kohderyhmänä ovat ensisijaisesti:

- eri-ikäiset ja -tasoiset, erityisesti kansainvälisen ja kansallisen tason urheilijat
- suunnistusvalmentajat ja urheilijoiden tukihenkilöstö
- liiton toimihenkilöt, luottamushenkilöstö sekä maajoukkueiden ja valmennusryhmien parissa toimiva henkilöstö
- seurojen ja alueiden luottamushenkilöstö sekä valmennus-/ohjaustoiminnassa mukana olevat henkilöt

4.1. Lajisäännöt ja reilu peli

Kilpailijoiden tasavertaisuuden edellytyksenä on lajisääntöjen noudattaminen siitäkin huolimatta, että säännöt voivat olla epätäydellisiä ja niitä voidaan tulkita eri tavoin. Sääntöjen rikkominen tai noudattamatta jättäminen voi antaa kilpailijalle epäreilun edun ja vaikuttaa sen myötä kilpailun lopputulokseen. On hyvä tiedostaa, että reilu peli voi olla myös jotain sellaista, mitä ei ole säännöissä määritelty. Se, mitä ei ole sääntöihin kirjoitettu, ei ole välttämättä hyväksyttävää ja sallittua.

IOF:n suunnistuksen, hiihtosuunnistuksen ja pyöräsuunnistuksen kilpailusäännöissä reilua peliä käsitellään luvussa 26. Fair play ja Suunnistusliiton kansallisissa lajisäännöissä luvussa 3.2. Fair Play ja 4.4. Rikkomusten luokittelu. Suunnistuksen kansalliset lajisäännöt päivitetään vedonlyönnin ja kilpailumanipulaation osalta vuonna 2023.

Suunnistuksen voimassa olevat kansalliset ja kansainväliset lajisäännöt:

- [Suunnistuksen lajisäännöt](#), SSL
- [Competition rules for orienteering](#), IOF
- [Competition rules for ski-orienteering](#), IOF
- [Competition rules for MTB orienteering](#), IOF

4.2. Sopimukset ja sitoumukset

Suunnistuksen lajisääntöjen mukaan kaikkien niiden kilpailijoiden, jotka osallistuvat kansallisiin, kansainvälisiin tai SM-kilpailuihin tulee lunastaa kilpailulupa eli lisenssi. Myös ulkomaalaisten, jotka edustavat suomalaista suunnistusseuraa, on lunastettava lisenssi. Lisenssin lunastamalla suunnistaja solmii lisenssisopimuksen, jossa on määritelty liiton ja kilpasuunnistajan oikeudet ja velvollisuudet. Lisenssisopimuksissaan kilpaurheilijat sitouvat mm. lajisääntöjen ja antidopingsääntösten noudattamiseen.

Suunnistusliiton valmennusryhmiin kuuluvien urheilijoiden ja edustustehtäviin valittujen urheilijoiden sopimuksissa sekä valmentajien ja maajoukkueiden tukihenkilöstön sopimuksissa sitoudutaan niin kansainvälisten kuin kansallisten lajisääntöjen ja antidopingsääntösten noudattamiseen. Sopimustekstit pidetään ajantasaisina ja päivitetään uusia sopimuksia tehtäessä.

Suunnistusliiton maajoukkueiden ja valmennusryhmien valmentajilla, valintaryhmien jäsenillä ja toimihenkilöillä voi olla henkilökohtaisia valmennettavia. He eivät kuitenkaan voi ottaa henkilökohtaisesta valmennuksesta palkkioita tai korvauksia, ellei tästä ole erikseen työnantajan kanssa sovittu. Maajoukkue- ja valmennusryhmävalinnoissa huomioidaan valmentajien jääviys omien henkilökohtaisten valmentajien ja seurakytkösten suhteen.

Ne Suunnistusliiton valmentajat ja valintaryhmien jäsenet, joilla on henkilökohtaisia valmennettavia, eivät voi toimia arvokilpailujen (SM-kilpailut, näyttökilpailut) ratamestareina tai valvojin.

Suunnistusliiton toimihenkilöt, valmentajat ja valmennusryhmien urheilijat eivät saa lyödä vetoa omaan lajiinsa liittyvästä tuloksesta, mikä kirjataan lajisääntöihin ja uusiin työ sopimuksiin. Edustusurheilijoiden ja liiton välisessä urheilijasopimuksessa asia on huomioitu seuraavasti: *Urheilijalla ei ole oikeutta itse tai edustajansa kautta sopia kilpailun lopputuloksesta tai osallistua vedonlyöntiin omasta kilpailutapahtumastaan. Urheilija sitoutuu olemaan osallistumatta minkäänlaiseen urheilukilpailujen manipulaatioon. Mikäli urheilija epäilee tai havaitsee urheilukilpailujen manipulointia joko itselle ehdotettuna tai muutoin, hän sitoutuu ilmoittamaan siitä välittömästi lajiliitolle ja Suomen urheilun eettiselle keskukselle.*

Kilpailutoiminnassa huolehditaan tarvittaessa salassapitositoumusten avulla, ettei kilpailun kulkuun vaikuttavia tietoja tai aineistoja, kuten kartta- ja rata-aineistot, kulkeudu osallistujien tietoon. Salassapitositoumuksen tarkoituksena on ennaltaehkäistä, ettei kukaan kilpailija saa epäreilua taitoetua. Osaltaan näin pyritään varmistamaan ja lisäämään luottamusta kilpasuunnistuksen tasapuolisuuteen. Viime kädessä kyse on kilpailun lopputulosten manipuloinnin estämisestä ja suunnistuksen uskottavuudesta kilpailumuotona. Salassapitositoumus voi koskea mm. seuraavissa rooleissa toimivia henkilöitä: kartantekijä, ratamestariryhmän jäsen, valvoja, toimitsija, kuuluttaja, gps-seurantaa hoitava henkilö, valmentaja/valitsija, median edustaja, maanomistaja ym.

4.3. Koulutus

SUEK tarjoaa kilpailumanipulaatioon liittyen maksutonta koulutusta mm. lajiliitoille ja urheiluoppilaitoksille. Muut koulutuspyynnöt arvioidaan tapauskohtaisesti. Urheiluseuroille tarjotaan ensisijaisesti verkkokoulutusta. Jos urheiluseura haluaa tilata koulutuksen, niin pääsääntöisesti koulutuksesta laskutetaan 300 euroa. Urheiluseurojen, joissa on kansainvälisen tason urheilijoita, laskutus arvioidaan tapauskohtaisesti. Suunnistusliitto kannustaa urheilijoita ja lajin harrastajia tekemään Reilusti paras -verkkokoulutuksen. SUEKin koulutustarjonnasta tiedotettaessa hyödynnetään eri kanavia ja tapahtumia.

SUEK tarjoaa koulutusmateriaaleja opetuskäyttöön. Materiaalit on tarkoitettu erityisesti lajiliitoille, urheiluseuroille ja oppilaitoksille hyödynnettäväksi omiin koulutuksiin. Koulutusmateriaalit soveltuvat myös itsenäiseen opiskeluun. Osasta materiaaleista on myös kieliversiot (ruotsi ja englanti) saatavilla. Koulutusmateriaaleja päivitetään säännöllisesti. Koulutusmateriaaleja esittäessä pitää varmistaa, että käytössä on aina viimeisin versio materiaalista. Materiaalien muokkaus ei ole sallittua. Koulutusmateriaalit löytyvät SUEKin [materiaalipankista](#).

Suunnistusliitto järjestää kilpailumanipulaation torjuntaan liittyen koulutusta eri kohderyhmille. Kilpailumanipulaation torjunta on teemana oleellinen mm. maajoukkueiden ja valmennusryhmien toiminnassa sekä valmentaja-, ohjaaja- ja ratamestarikoulutusta. Huippu-urheilupäällikkö vastaa koulutusten toteutumisesta maajoukkue toiminnassa ja valmentajakoulutuksissa, tapahtumapäällikkö ratamestarikoulutuksissa. Aktiivisen ja säännöllisen koulutuksen myötä urheilijoilla ja heidän sidosryhmillään sekä kilpailujen järjestäjillä, ratamestareilla ja valvojinalla on paremmat valmiudet ilmiön tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Suunnistusliiton omat kouluttajat ovat käyneet – tai käyvät – SUEKin kouluttajakoulutuksen. Liitto toimittaa kouluttajiensa yhteystiedot SUEKille vuosittain tammikuussa. Koulutusten toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.

4.3.1. Huippu-urheilijat ja huipulle pyrkivät nuoret urheilijat

Urheilija itse on viime kädessä vastuussa siitä, että tietää ja tuntee niin lajisäännöt kuin karttojen kuvausohjeet. Liitto, sen maajoukkueet ja toimijat voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, että sääntöjä ja ohjeita tulkitaan mahdollisimman yhdenmukaisesti niin kansallisissa kuin kansainvälisissä tapahtumissa. Epäreiluun taitoetuun liittyvät keskustelut ovat oleellinen osa maajoukkueiden ja valmennusryhmien toimintaa. Maajoukkueisiin ja valmennusryhmiin valituilta urheilijoilta edellytetään Reilusti paras -verkkokoulutuksen suorittamista.

4.3.2. Ohjaaja- ja valmentajakoulutus

Nuorten seuravalmentajakoulutuksen (taso 1), Suunta Huipulle –kurssin (taso 2) sekä Suunnistusvalmentajatutkinnon (taso 3) sisältöihin kuuluvat vastuullisuusohjelman mukaisten teemojen käsittely: eettisyys urheilussa, suunnistuksen eettiset reitinvalinnat sekä vastuullinen valmentaja. Suunnistusliiton koulutusmateriaaleissa on linkkaukset SUEKin materiaaleihin ja työkaluihin. Vastuullisen valmentajan -verkko-kurssin suorittaminen on edellytys liiton kouluttajana tai valmentajana toimimiselle. Lisäksi seuraohjaaja ja -valmentaja on ohjattu ja haastettu kurssin suorittamiseen. Kilpailumanipulaation torjuntaan ja suunnistuksen epäreiluun taitoetuun liittyvät sisällöt päivitetään ohjaaja- ja valmentajakoulutuksiin vuoden 2023 aikana.

Nuori Suunta -ohjaajakoulutukseen sisältyy Reilua peliä rasteilla -ohjelman esittely sekä aihepiirin teemoista keskustelu mm. haastekorttien avulla. Haastekorttien sisältöjä kehitetään vuonna 2022–2023 kilpailumanipulaation torjunnan ja epäreilun taitoedun näkökulmasta.

4.3.3. Ratamestari- ja valvojakoulutus

Ratamestari- ja valvojakoulutuksessa käsitellään erityisesti kartta- ja rata-aineiston salassapitoa sekä nostetaan esiin kilpailujärjestelyjen kohtia, joissa on riski kilpailumanipulaatiolle. Valvojen tärkeä tehtävä on tukea kilpailunjärjestäjiä ja koulutuksessa painotetaan asioita, joiden myötä kilpailu säilyy tasapuolisena kaikille osallistujille.

Lisäksi on laadittu [Suunnistuskilpailun tietoturvaohjeistus](#) erityisesti kartta- ja ratatietojen osalta, koska ne ovat nykyään käytännössä tulostus- tai painovaiheeseen saakka digitaalisessa muodossa ja siten alttiita myös tietoturvaloukkauksille.

4.3.4. Muut kohderyhmät

Suunnistusliiton toimihenkilöt, valmentajat, valmennuksen tukihenkilöt ja keskeiset luottamushenkilöt saavat ajantasaista tietoa kilpailumanipulaation torjuntaan liittyen SUEKin liittotiedotteen ja sähköposti-viestinnän kautta. Postituslistat päivitetään vuosittain yhteistyössä SUEKin kanssa.

Linkit:

- [Reilusti paras -verkkokoulutus](#)
- [Vastuullinen valmentaja -verkkokurssi](#)

4.4. Viestintä

Suunnistusliiton tavoitteena on lisätä eri kohderyhmien tietoisuutta kilpailumanipulaatiosta sekä kasvattaa valmiutta tehdä eettisesti kestäviä valintoja urheilussa aina lasten ja nuorten liikunnasta lähtien. Toimilla edistetään reilun pelin hengen toteutumista ja ehkäistään mahdollista kilpailumanipulaatiota tai epäreilun taitoedun syntymistä. Myös SUEK osallistuu yhdessä sovitusti liiton tapahtumiin. Liiton henkilökunnalta edellytetään ehdottoman kielteistä suhtautumista kilpailumanipulaatioon sekä aktiivista osallistumista sen torjuntaan, minkä tulee näkyä jokaisen työntekijän omassa viestinnässä.

SUEK:n kilpailumanipulaatiota käsitteleviin lajiliittotilaisuuksiin osallistuu kulloinkin sopivin henkilö tai henkilöitä.

Liitto huolehtii kilpailumanipulaatiota koskevien tietojen välittämisestä toimijoilleen aktiivisesti ja viipymättä ja hyödyntää viestinnässään SUEKin tiedotteita ja materiaaleja. Viestinnässä käytetään eri kanavia ja tapahtumia, jotta sanoma tavoittaa kohderyhmät tehokkaasti.

4.4.1. Kriisiviestintä

Tarve poikkeustilanteen viestintään, kriisiviestintään, voi syntyä Suunnistusliitossa mahdollisen doping-, sääntö- tai ympäristörikkomuksen, kilpailijan kuoleman tai vastaavan myötä, kun tapahtuma herättää poikkeuksellisen suurta median mielenkiintoa. Tässä poikkeustilanteen viestintäsuunnitelmassa pohditaan toimintaa sääntörikkomuksen tai kilpailumanipulaation näkökulmasta.

Sääntörikkomustapauksissa toimitaan ensisijaisesti lajisääntöjen 6. luvun mukaisesti. Mikäli rikkomus on räikeä, herättää poikkeuksellisen suurta median mielenkiintoa ja voidaan tulkita kilpailumanipulaatioksi, tehdään yhteistyötä SUEKin kanssa. Tiedotusvastuu on liitolla.

- Asiasta tiedon saanut liiton toimihenkilö informoi välittömästi liiton puheenjohtajaa ja toimitusjohtajaa sekä viestinnästä vastaavaa henkilöä. Nämä päättävät asian tiedottamisen ajankohdasta, tavasta sekä muista yksityiskohdista. Liitto järjestää tiedotustilaisuuden, mikäli urheilijan taso tai muut seikat sitä edellyttävät.
- Edellä mainittu ryhmä informoi asiasta tarvittaessa asianosaisia (urheilija, huippu-urheilupäällikkö, maajoukkuevalmentajat, urheilijan seura jne.). Sovitaan tiedottamisen tavoista ja aikataulusta. Asianosaiset veloitetaan saapumaan mahdolliseen tiedotustilaisuuteen (vähintään etäyhteydellä).
- Viimeistään välittömästi ennen tiedotteen lähettämistä tai lehdistötilaisuutta asiasta informoidaan liiton hallitusta sekä toimihenkilöitä. Samalla kerrotaan tiedottamisen aikataulu ja pelisäännöt.
- Medialle kerrotaan asiasta mahdollisimman nopeasti (SUEKin kanssa sovitusti). Ensimmäinen lyhyt tiedote välitetään Suunnistusliiton omien kanavien lisäksi myös sähköpostitse liiton mediajakeluna. Tiedote toimii tarvittaessa kutsuna mahdolliseen tiedotustilaisuuteen.
- Mikäli urheilijan taso tai muut seikat sitä edellyttävät, liitto järjestää tiedotustilaisuuden. Se pyritään järjestämään mahdollisimman nopeasti, muutaman tunnin varoitusajalla ensimmäisen tiedotteen lähettämistä. Tiedotteen ja tiedotustilaisuuden välisenä aikana asian kommentointi rajataan puheenjohtajalle tai toimitusjohtajalle.
- Tiedotustilaisuuteen pyritään saamaan asianosaisten ja liiton johdon lisäksi myös SUEKin asiantuntija.
- Tiedotustilaisuudessa jaetaan virallinen tiedote. Lisäksi valmistellaan mahdollista tausta-aineistoa rikkeen luonne huomioiden. Asianosaiset, SUEKin asiantuntija sekä liiton johto vastaavat toimittajien kysymyksiin. Tilaisuuden päättymisen jälkeen asiaa kommentoi tarvittaessa puheenjohtaja tai toimitusjohtaja.
- Asiasta puhutaan oikein nimin kiertoilmaisuja välttäen, täsmällisesti sekä totuudenmukaisesti. Asian tiedottamisen yhteydessä pyritään joustavuuteen median suuntaan huomioiden urheilijan oikeusturva. Tarvittaessa lehdistötilaisuudessa järjestetään tulkkaus. Virallinen tiedote käännetään mahdollisimman nopeasti englanniksi, jotta se voidaan jakaa tarvittaessa kansainväliseen käyttöön.

4.5. Kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvät toimenpiteet

Jokaisella on oikeus ja velvollisuus ilmoittaa, mikäli epäilee urheilurikkomusta, oli sitten kyseessä esim. doping-, kilpailumanipulaatio- tai katsomoturvallisuusrikkomus. Puuttamalla rikkomuksiin suojelemme urheilijoita ja urheilua sekä turvaamme tasavertaiset ja turvalliset lähtökohdat kaikille urheilijoille. [ILMO-palvelussa](#) voit tehdä ilmoituksen urheilijan tai muun toimijan epäilyttävästä toiminnasta luottamuksellisesti ja nimettömänä. Kilpailumanipulaatiota epäillessäsi voit ottaa yhteyttä myös liiton tapahtumapäällikköön.

4.5.1. Kilpailuvalvonta

- Kilpailualue asetetaan kilpailun tasosta riippuen kilpailu- ja harjoituskieltoon 1–4 vuotta ennen kilpailuhetkeä. Virallinen ilmoitus tehdään Suunnistusliiton [Karttarekisteri-palveluun](#). Lisäksi kilpailunjärjestäjä voi omassa viestinnässään mainita kieltoalueesta ja tarkentavasta tekstistä, mikä toiminta kieltoalueella on mahdollisesti sallittu (esim. sprinttisuunnistusalueilla normaali asiointi työn tms. vuoksi).
- Kilpailun valvoja ja tuomarineuvosto ovat velvollisia tehtäviensä puitteissa huolehtimaan urheilullisen tasapuolisuuden toteutumisesta. Asia on mainittu lajisäännöissä.
  - Kilpailijalla ei saa olla kilpailumaaston tai kilpailukartan tuntemuksesta johtuvaa, välitöntä hyötyä kansakilpailijoihinsa nähden.
  - Mikäli kilpailijalla todetaan olevan edellä mainittu etu, on kilpailunvalvojan evättävä häneltä osanotto-oikeus.
  - Päätös poissulkemisesta paikallistuntemuksen perusteella on saatettava kilpailijan tietoon viimeistään 24 tuntia ennen lähtöä.
  - Kilpailija ei saa tutustua maastoon ennen kilpailua maaston ollessa kilpailu- ja harjoittelukiellossa, eikä hän saa kilpailusuorituksen aikana yrittää hankkia mitään tietoja muilta henkilöiltä.
- Kieltoalueen valvonta on haastavaa, koska käytännössä kilpailunjärjestäjä ei voi jatkuvasti olla tarkkailemassa aluetta, eikä suunnistuksessa kilpailualueita voi esimerkiksi aidata.

4.5.2. Vedonlyönti suunnistuksessa

Suunnistuksen eri lajien kilpailut ovat harvoin vedonlyöntikohteena. Kun näin on, kilpailumanipulaation riski on olemassa. Suunnistusliiton toimihenkilöt, valmentajat ja valmennusryhmien urheilijat eivät saa lyödä vetoa omaan lajiinsa liittyvästä tuloksesta. Edustusurheilijoiden ja liiton välisessä urheilijasopimuksessa asia on huomioitu (ks. 4.2.), ja siihen liittyvä pykälä tullaan lisäämään lajisääntöihin vuoden 2023 aikana.

4.5.3. Sääntörikkomusten käsittely

- Kilpailussa tapahtuneet sääntörikkomukset käsitellään lajisääntöjen mukaisesti. Kilpailija, toimitsija tai tukihenkilö voi tehdä rikkomusilmoituksen kilpailunjohdolle, jonka tulee käsitellä se välittömästi. Kilpailija tai tukihenkilö voi tehdä vastalauseen kilpailunjohtoon päätöksestä tai leimausvirheestä johduneesta hylkäyksestä, jolloin asian käsittelee tuomarineuvosto (puheenjohtaja ja kaksi jäsentä). Tällöin kilpailunvalvoja esittelee asian.
- Tuomarineuvoston päätökseen tyytymätön tai hallintotoiminnalliseen päätökseen tyytymätön voi tehdä valituksen, jonka käsittelee liiton sääntöryhmä.

Toiminta sääntörikkomustapauksissa on kirjattu yksityiskohtaisesti [lajisääntöjen lukuun 6](#).

4.6. Seuranta ja vastuuhenkilöt

Suunnistusliiton hallitus ja toimitusjohtaja kantavat päävastuun kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvän toiminnan koordinoinnista ja asianmukaisesta järjestämisestä. Vastuuhenkilö on toimitusjohtaja ja käytännön toteutuksesta, seurannasta ja arvioinnista vastaavat toimihenkilöt valmentajien, urheilijoiden tukihenkilöiden, kouluttajien ja luottamushenkilöiden kanssa.

Reilun kilpailun ohjelma julkaistaan Suunnistusliiton (www.suunnistusliitto.fi > Liitto > Eettiset reitinvalinnat > Reilua peliä rasteilla; www.suunnistusliitto.fi > Materiaalit; www.suunnistusliitto.fi > Huippu > Valmennusjärjestelmä) ja SUEKin verkkosivuilla. Ohjelmaan liittyvät käytännön toimenpiteet kirjataan vuosittain toimintasuunnitelmaan. Niiden toteutumista arvioidaan kerran vuodessa vastaavien tahojen toimesta ja kirjataan tehdyt toimenpiteet vuosikertomukseen. Ohjelma pidetään ajan tasalla tarvittavin päivityksin ja siitä uutisoidaan liiton eri kanavilla. Suunnistuksen lajisääntöjen päivittäminen tapahtuu tapahtuma- ja sääntöryhmien valmisteluna ja hallituksen hyväksymänä.

Kilpailumanipulaation torjunnan vastuualueet Suunnistusliitossa ovat seuraavat:

4.6.1. Hallitus ja toimitusjohtaja

Suunnistusliiton hallitus ja toimitusjohtaja koordinoivat kilpailumanipulaation torjuntaa, vastaavat sen asianmukaisesta järjestämisestä ja reilun kilpailun ohjelman päivittämisestä tarvittaessa. Päivitetty reilun kilpailun ohjelma hyväksytään hallituksessa. Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla on, että kilpailumanipulaation torjunta on huomioitu liiton tekemissä työsopimuksissa ja urheilijoiden valmennussopimuksissa. Näissä sopimuksissa sitoudutaan mm. Reilusti paras -koulutuksen suorittamiseen.

Tapahtumapäällikkö:

- on liiton päävastuullinen yhteyshenkilö kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvissä asioissa ja mahdollisissa sääntörikkomuksissa
- vastaa ensisijaisesti kilpailumanipulaation torjuntaan liittyviin tiedusteluihin
- vastaa yhdessä viestinnästä vastaavan henkilön kanssa ajankohtaisten kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvien asioiden uutisoinnista liiton verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa ja Suunnistaja-lehdessä

4.6.3. Huippu-urheilu

Huippusuunnistusryhmä suunnittelee ja linjaa yhdessä huippu-urheilupäällikön kanssa huippu-urheilun vuotuiset kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvät toimenpiteet sekä tukee niiden toteutumista.

Huippu-urheilupäällikkö:

- koordinoi liiton SUEKilta tilattavia koulutuksia valmennusryhmien leireille ja valmentajakoulutuksiin
- vastaa huippusuunnistuksen osalta kilpailumanipulaation torjuntaan ja epäreiluun taitoetuun liittyvästä viestinnästä ja sopimuksista:
  - liiton maajoukkueisiin ja valmennusryhmiin valitut urheilijat (valmennussopimuksen yhteydessä sitoutuminen lajisääntöihin ja Reilusti paras -verkkokoulutukseen)
  - liiton maajoukkueiden ja valmennusryhmien valmentajat ja tukihenkilöstö (sitoutuminen lajisääntöihin ja linjaukseen henkilökohtaisista valmennettavista)

Suunnistusliiton valmennusryhmien valmentajat vastaavat siitä, että kilpailumanipulaation torjunta on yhtenä oleellisena ja säännöllisenä osana maajoukkueiden ja ryhmien jokavuotista toimintaa. Vähimmäistavoitteena on, että maajoukkueisiin ja valmennusryhmiin kuuluvat urheilijat ovat sisäistäneet lajisäännöt ja sitoutuvat niihin ehdoilla. Lisäksi valmennusryhmiin kuuluvien urheilijoiden tulee tietää, mistä hankkia aiheeseen liittyvää tietoa. Suhtautuminen kilpailumanipulaatioon ja epäreiluun taitoetuun on oleellinen osa ryhmässä käytävää arvokeskustelua. Suunnistusliiton palkkaamat valmennusryhmien vastuvalmentajat voivat valmentaa urheilijoita henkilökohtaisesti, mutta eivät voi ottaa vastaan tähän liittyviä korvauksia. Vastuullisen valmentajan -verkkokurssin suorittaminen on edellytys toimimiseen liiton valmentajana tai kouluttajana.

Valmentajakoulutuksessa käytetään SUEKin kouluttajia tai ensisijaisesti SUEKin verkkosivuilta saatavaa, ajan tasalla olevaa lajiliittojen koulutusmateriaalia. Lisäksi liiton oma koulutusmateriaali (kalvosarja ja reilun kilpailun ohjelma) on pohjana aiheesta käytävälle ryhmätöille ja keskusteluille. Vähimmäistavoitteena on, että koulutukseen osallistuvat tuntevat lajisäännöt ja tietävät, mistä hankkia lisätietoa. Suhtautuminen kilpailumanipulaation torjuntaan on oleellinen osa koulutuksissa käytävää arvokeskustelua.

4.6.6. Nuorisourheilu

Suunnistusliiton nuorisotoiminnassa painotetaan eettisesti ja moraalisesti kestävien elämänarvojen vahvistamista, joiden linjauksesta vastaa liiton seuratoimintaryhmä yhdessä nuoriso- ja koulutuspäällikön kanssa. Terveiden elämäntapojen, terveellisen ravinnon, päihteettömyyden ja reilun pelin opettaminen luovat pohjaa eettisesti kestäväen arvomaailman vahvistumiselle.

Ohjaajien ja seuravalmentajien koulutussisältöihin sekä suunnistuksen yläkoululeiritysohjelmaan kuuluvat vastuullisuusohjelman mukaisten teemojen käsittely: eettisyys urheilussa, suunnistuksen eettiset reitinvalinnat sekä vastuullinen valmentaja. Suunnistusliiton nuorisosuunnistuksen Koulutusmateriaaleissa on linkkaukset SUEKin materiaaleihin ja työkaluihin. Vastuullisen valmentajan -verkkokurssin suorittaminen on edellytys toimimiseen liiton kouluttajana tai valmentajana. Lisäksi seuraohjaajia ja -valmentajia ohjataan ja haastetaan kurssin suorittamiseen.

Epäreilu taitoetu on teemana esillä liiton nuorille suunnatuissa tapahtumissa. Liiton valmennusryhmissä mukana olevien nuorten osalta noudatetaan edellisen kohdan (huippu-urheilu) linjauksia. Tarvittaessa puututaan kaikissa nuorten tapahtumissa tapahtuvaan linjausten vastaiseen toimintaan.

4.6.7. Viestintä

Viestinnästä vastaava henkilö:

- vastaa yhdessä muiden vastuuhenkilöiden kanssa kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvästä tiedotuksesta liiton eri kanavilla eri kohderyhmille
- vastaa yhdessä hallituksen, toimitusjohtajan, tapahtuma- ja seurapäällikön sekä huippu-urheilupäällikön kanssa asianmukaisesta tiedottamisesta mahdollisissa vakavissa sääntörikkomuksissa

Suunnistusliiton kilpailumanipulaation torjuntaan liittyvän viestinnän pääasiallisia kanavia ovat:

- liiton verkkosivut (liiton reilun kilpailun ohjelma, tiedotteet ja -uutiset) ja sosiaalisen median kanavat (Facebook, Twitter)
- sähköpostitus ja muu viestintä määritellyille kohderyhmille (mm. uutiskirjeet, SUEKin tiedotteet)
- Suunnistaja-lehti

4.6.8. Sääntöryhmä

Suunnistusliiton sääntöryhmä käsittelee mm. lajisääntörikkomuksiin liittyviä asioita.